

Procházka 21

Mgr. David Procházka: "Býti osudu k dispozici". Život českého lékaře a politika Emanuela Engla (1844-1907). Rigorosní práce. Ústav českých dějin Filosofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Praha 2010. 117 s., včetně obrazových příloh.

Posudek oponentky rigorosní práce

Jako rigorosní práci předkládá David Procházka upravenou versi stejnojmenné diplomové práce, obhájené před pěti lety na Katedře historických věd tehdejší Fakulty humanitních studií University Pardubice. Již tehdy se jednalo o práci kvalitní, založenou na solidní heuristické základně a vyznačující se schopností autora tvořivě pracovat s historickými prameny.

Autor zůstal věrný biografické metodě, stejná zůstala i struktura jeho rigorosní práce: oprávněně, ani jedno nebylo třeba měnit. Struktura je logická, jednotlivé kapitoly i podkapitoly jsou vyvážené, příznivým dojmem působí jejich organická návaznost i důsledná snaha autora sledovat životní osudy svého protagonisty v kontextu politických a sociálních změn, jimiž doba, v které žil, neskrblila.

Na ontogenezi jedné osobnostně košaté individuality zachytil autor všechny trendy, které se v české společnosti od doby předbřeznové až na práh 20. století projevovaly, střetaly a vyhraňovaly. Opírá se o velmi dobrou znalost širších souvislostí (seznam literatury napovídá, že "své" období podrobně zná, že mu neunikly ani drobnější studie; snad bych k přečtenému doplnila jen publikaci Stephana Reznikowa,¹ věnující odpovídající pozornost Englovým „francouzským“ aktivitám, a zdařilou edici deníků Marie Červinkové-Riegrové²).

Je třeba zdůraznit, že D. Procházka vytěžil svědomitě odpovídající objem archivního materiálu, s jehož kritikou i interpretací si obratně poradil. Věnuje pozornost rodovým kořenům, z nichž Engel vyšel, jeho dětství, školním létům, studiu, vychovatelské i lékařské praxi, jeho literární, spolkové a politické činnosti, aniž by upadal do samoučelných podrobností.

Za velmi objevné považuji partie věnované Englovým cestám a zahraničním pobytům, jeho reflexi cizích, často nezvyklých poměrů, či části zaměřené na lékařův vstup do politiky, napřed lokální, pak celozemské a celoříšské, s objevnými analýzami Englových strategií či rekonstrukcí tehdejší volební kampaně. Zralý Engel zde autorovi vychází jako moderní politik, schopný překonat stranická omezení a hledat obecně schůdná řešení.

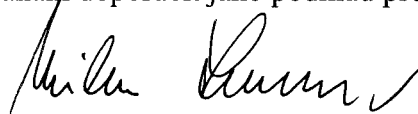
Navzdory skutečnosti, že autor věnoval konečně redakci svého rigorosního spisu více pozornosti než někdejšímu spisu diplomovému, není ani tento po formální stránce bezchybný. Především se domnívám, že obsahově kvalitní práce by si zasloužila jiný výběr a větší počet příloh - snad edici několika dopisů, jež by byla nesporně zajímavější než dva Englovy portréty. Nesporně dobrou stylistickou úroveň spisu zpochybňují četné triviální chyby v interpunkci (ba dokonce hrubky skutečně „těžkého kalibru“, viz s. 79 a 95). U jmen osob neuvádí Mgr. Procházka důsledně při prvním výskytu celé jejich jméno, některé ze jmenovaných, dnes pozapomenutých osobností (především učitelů tehdejší české hlavní školy), by si zasloužily drobnou biografickou poznámku pod čarou. Autor občas šetřil i odkazujícími poznámkami a ušla mu skutečnost, že Státní ústřední archiv nese už několik let název „Národní archiv“.

¹ Stéphane Reznikow: *Frankofilství a česká identita. 1848 – 1918*, Praha 2008.

² Marie Červinková-Riegrová: *Zápisky I (1880 – 1884)*. Ed. Milan Vojáček a Luboš Velek, Praha 2009.

Přes tyto výhrady je práce Davida Procházky originální, zajímavá, založená na předtím nevytěženém archivním materiálu. Je kvalitní historickou biografií a představuje přínos k dějinám 19. století, nejen politickým, ale i dějinám vzdělanosti, medicíny a každodennosti. Proto ji mohu bez váhání doporučit jako podklad pro rigorosní řízení.

V Hradci Králové, 24. srpna 2010

prof. PhDr. Milena Lenderová, CSc.